

Funkcije partija

Funkcije partija

- Pojam “funkcije” u ovom slučaju ima dva značenja:
 - Različite aktivnosti partija
 - Efekte aktivnosti na društvo i politički sistem
- Manifestne funkcije – željene i očekivane
- Latentne funkcije – neželjene i neplanirane

Funkcije partija

- **Latentne funkcije:**

1. Humanizacija odnosa u savremenom društvu
2. Obezbjeđivanje privilegija članovima (?)
3. Omogućavanje asimilacije i uspona etničkih/kulturnih manjina
4. Osiguravanje povlastica biznisu
5. Protivteža formalnoj distribuciji vlasti
6. Katalizator socijalne integracije

Pro/Anti-sistemske partije

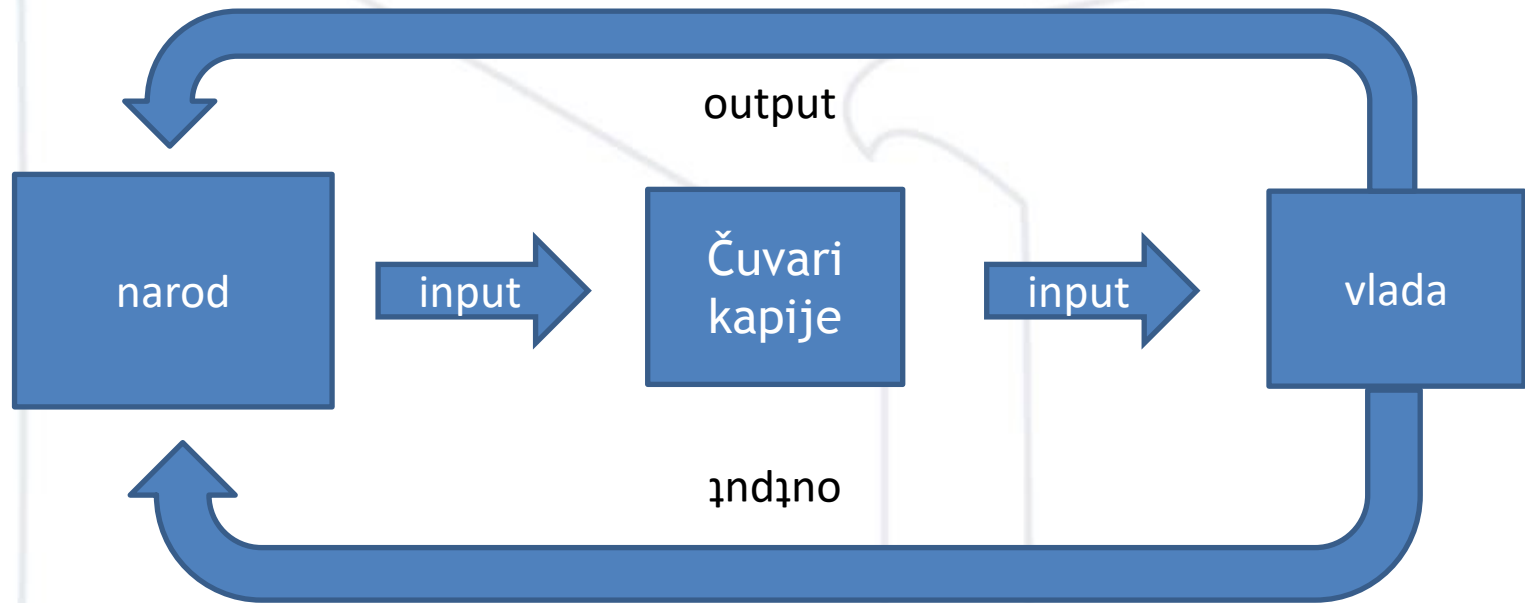
- Ocjena zavisi od percepcije drugih partija
- **Prosistemske** – ne osporavaju temeljne vrijednosti i institute postojećeg sistema
- **Antisistemske** – osporavaju postojeći režim ili granice političke zajednice
- Za štetne efekte antisistemskih – najmanje 10 % glasova (ucjenjivački potencijal?)
- Tribunska funkcija antisistemskih partija
- U CG uglavnom ne postoje nakon 2007. godine

Vrsta funkcija partija

- Na desetine potencijalnih podjela/tipologija
- Suštinska saglasnost oko sljedećih funkcija:
 1. *Selekcija i agregacija interesa*
 2. *Organizovanje vlasti*
 3. *Usmjeravanje aktivnosti državnih organa*
 4. *Izbor nosilaca najvažnijih položaja*

Selekcija i agregacija interesa

- Partije su sredstvo za pružanje inputa



Selekcija i agregacija interesa

- Predstavljaju interese članova i glasača
 - Sredstvo kojim poslodavci, radnici, vjerske, nacionalne i druge grupe predstavljaju/ostvaruju svoje interese
 - **Primjer 1:** Laburistička partija
 - **Primjer 2:** Afrička Nacionalna Unija Zibambvea
 - Nijesu svi interesi zastupljeni
 - Ekstremno male etničke manjine
 - Subkulturne društvene grupe

Selekcija i agregacija interesa

- Legitimni ciljevi ugrađeni u program
 - Ovu funkciju najbolje obavljaju partije u parlamentarnim sistemima
 - U želji za osvajanjem vlasti partije formulišu programe sa cilje dobijanja podrške
 - Partije u predsjednički sistemima imaju (često) smanjen uticaj na formulisanje ciljeva
 - Ideološko pomjerenje ka centru (*catch-all*) smanjuje razlike među partijama u pogledu formulisanja politika

Selekcija i agregacija interesa

- Uprošćavaju složenost političkog života
- Proces selekcije i artikulacije (ne i agregacije) odvija se i u drugim društvenim akterima:
 - sindikatima, vjerskim udruženjima, masovne organizacija

Organizovanje vlasti

- Partije oblikuju, mijenjaju strukturu državne vlasti
 - U savremenim društvima (gotovo) nemoguće vladati bez partija
 - U parlamentarnim sistemima se govori o “partijskoj vladi”
 - Partije nude stabilnost vladama
 - Koalicije vs. Kohabitacija
 - “Široka” vlada u slučajevima krize
 - Olakšavaju saradnju dvije ključne grane vlasti – izvršne i zakonodavne
 - Osnovni izvor kritike, kontrole i konstruktivne opozicije
 - Odluke o najvažnijim pitanjima: obliku državnog uređenja, izornog sistema, odnosima nivova vlasti...

Organizovanje vlasti

- Gvozdeni zakon oligarhije (Mihels, 1911)
 - U svim političkim organizacijama postoji tendencija da budu oligarhijske
 - Demokratske strukture nijesu u stanju da kontrolišu te težnje
 - Elitne grupe nastaju zbog potrebe za **specijalizacijom**
 - Elitni članovi grupe su **stručniji** i imaju bolje organizacione sposobnosti
 - Obični članovi su uglavnom **apatični** i spremni da se potčine vođama

Usmjeravanje aktivnosti državnih organa

- Nakon osvajanja vlasti, usmjeravanje u pravcu partijske ideologije
- Partije u opoziciji – “grupe za pritisak”
 - “Vlada u sijenci” u Velikoj Britaniji
- Kooperacija vlasti i opozicije tipična za stabilne demokratije
 - Različiti pristupi: potpuno ignorisanje opozicije ili pomirljiv stav
 - Ponašanje vlasti sa očekivanjem da će se brzo naći u opoziciji

Izbor kandidata za nosioce vlasti

- Opredjeljenja partija realizuju se postavljanjem vlastitih članova na ključne pozicije
 - **Izuzetak 1:** De Gol se sam stavio u poziciju spasitelja Francuske. Stvorio je partiju, a ne ona njega
 - **Izuzetak 2:** Članovi kabineta u SAD- često nijesu članovi partija
- Bez kadrovskog monopola – nomenklature- u stabilnim demokratijama:
 - Sa smjenom partije na vlasti mijenja se i nomenklatura
 - U stabilnim demokratijama u pitanju političke funkcije, u “realnom socijalizmu” sve društvene funkcije
- Uticaj partije na izabrane i nakon postavljenja
- “Primaries” – institucionalno ograničavanje izbora kandidata